

Bijlage 1

Duiding Derde Landelijke Rapportage Toetsing

Doel periodieke toetsing

De toetsing van de waterkeringen is in de Waterwet vastgelegd en heeft tot doel om iedere zes jaar een uitspraak te doen over de waterstaatkundige toestand van de waterkeringen. De sterkte van de waterkeringen en kunstwerken wordt gerelateerd aan de krachten die er op worden uitgeoefend door extreme omstandigheden als hoge waterstanden, wind en golven die conform wettelijke veiligheidsnorm (bijvoorbeeld met een kans van 1/10.000 per jaar) voorkomt. Een dergelijke periodieke toetsing is uniek in de wereld, biedt een actueel beeld van de waterveiligheid én vormt het startpunt voor het ontwikkelen van een verbeterprogramma.

Proces derde toets

De derde toetsing is uitgevoerd van 2006 tot heden. De beheerders (waterschappen en Rijkswaterstaat) hebben de waterkeringen getoetst en gerapporteerd aan de provincies. De provincies hebben toezicht gehouden op de uitvoering van de toetsing resulterend in een veiligheidsoordeel per dijkkring. Tot slot heeft de Inspectie Verkeer en Waterstaat toezicht op de provincies gehouden en heeft op basis van de provinciale oordelen het bijgevoegde landelijk beeld opgesteld: de Landelijk Rapportage Toetsing (LRT), zie annex I.

De toetsing is uitgevoerd op basis van het wettelijk toetsinstrumentarium en de hydraulische randvoorwaarden (waterstanden) die bij de start van de huidige toetsronde in 2006 zijn vastgesteld. Ten opzichte van de vorige periodieke toets (2001-2006) zijn daarin enkele veranderingen toegepast die van invloed zijn op de huidige toetsuitkomsten. Dit betreft met name beperkt aangepaste hydraulische randvoorwaarden, enkele technische delen van het toetsvoorschrift op basis van nieuwe wetenschappelijke inzichten, een aangepaste definitie van kunstwerken. Verder is van belang dat in deze toetsronde de zogenaamde c-keringen uitgebreider zijn getoetst en dat de kades langs de Maas in Limburg voor het eerst zijn getoetst. Voorts is het instrument beheerdersoordeel naast technische toetsing uitgebreider toegepast en is een eerste globale toets van het rivierbed conform de Waterwet uitgevoerd. Enkele van deze elementen worden hierna nader toegelicht.

Beeld van primaire keringen in derde toets verbeterd

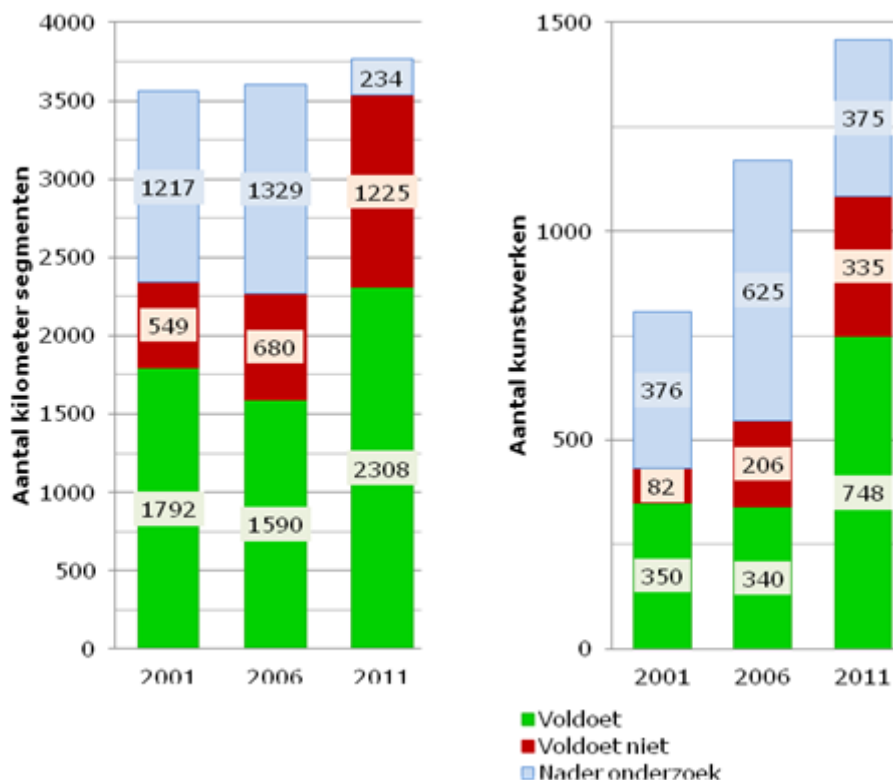
Het toetsresultaat kan per waterkering of kunstwerken 'voldoet aan de norm', 'voldoet niet aan de norm' of 'nader onderzoek' luiden. Het nu gepresenteerde inzicht in de toestand van de keringen is sterk verbeterd ten opzichte van het vorige landelijke beeld omdat er meer keringen zijn getoetst én met een verbeterd instrumentarium. Zo is het percentage 'nader onderzoek' gedaald van 37% naar 6%. De betrokken waterschappen, Rijkswaterstaat en provincies hebben een forse inspanning geleverd om tot het verbeterde landelijke beeld te komen.

Uitkomsten derde toets

In de rapportage van de waterschappen en in de provinciale veiligheidsoordelen zijn geen actuele veiligheidsproblemen gerapporteerd waarvoor noodmaatregelen nodig zijn. In de derde toetsing is voor bijna alle waterkeringen een toetsoordeel gegeven. Het nieuwe toetsbeeld (zie figuur) maakt duidelijk dat het deel van de keringen dat voldoet aan de veiligheidsnorm gestaag toeneemt (van 1590 naar 2308 kilometer). De categorie "nader onderzoek" is sterk gedaald (van 1329 naar 234 kilometer). Mede hierdoor is het percentage van de waterkeringen dat niet voldoet aan de norm wel gestegen (van 680 naar 1225 kilometer). Een substantieel deel van deze laatste categorie maakt echter reeds onderdeel uit van lopende verbeterprogramma's.

Van de 1.458 getoetste kunstwerken voldoen er 748, voldoen er 335 niet en is voor 375 kunstwerken nader onderzoek nodig. Het landelijk beeld ten aanzien van de kunstwerken is minder makkelijk te vergelijken met de vorige toetsonderzoeken door definitieaanpassing en het grote aantal kunstwerken langs de Maas in Limburg, welke voor het eerst zijn getoetst. Hierdoor is de totale hoeveelheid kunstwerken aanzienlijk groter geworden. Van de 335 kunstwerken die nu niet aan de norm voldoen, is naar huidig inzicht ongeveer twee derde (ruim 200 kunstwerken) niet opgenomen in bestaande verbeterprogramma's. Deze vormen ook een deel van de nieuwe verbeteropgave.

*Figuur: Vergelijking landelijk beeld 1^e, 2^e en 3^e toetsronde primaire waterkeringen Nederland
Bron: Derde Landelijke Rapportage Toetsing, IVW, november 2011*

Nader onderzoek

Het percentage keringen waarvoor na deze derde toetsronde nog nader onderzoek nodig is, is sterk gedaald. De bestuurlijke wens bij aanvang van het toetsproces was om het percentage 'nader onderzoek' voor de a- en b-keringen te halveren tot maximaal 15%. Dit doel is ruimschoots gehaald en daarmee is een aanzienlijke prestatie geleverd.

Het resterend percentage 'nader onderzoek' ligt bij enkele waterschappen nog ruim boven het gemiddelde. Met betreffende waterschappen is overleg gevoerd om ook daar het 'nader onderzoek' in de verlengde derde toetsing sterk te verminderen. Complexiteit van het instrumentarium en gebrek aan toetsgegevens zijn veelal de (onderling gerelateerde) oorzaken.

C-keringen

C-keringen zijn primaire keringen die indirect tegen buitenwater beschermen, een voorbeeld hiervan zijn de waterkeringen langs het Noordzeekanaal. In de eerste ronde toetsen op veiligheid was slechts een beschrijving van de fysieke toestand voorgeschreven. In de tweede toets is slechts getoetst op eventuele verandering van de fysieke toestand ten opzichte van de eerste toets. In de derde toetsing is voor het eerst op alle faalmechanismen getoetst met specifieke toetsregels en hydraulische randvoorwaarden. Dit heeft geleid tot 246 kilometer c-keringen die niet aan de norm voldoet. Deze trajecten maken onderdeel uit van de totale 1.225 kilometer die niet voldoet aan de wettelijke veiligheidsnorm.

Toetsen langs de Maas in Limburg

Sinds 2005 geldt voor de waterkeringen langs de Maas ook een wettelijk vastgelegde waterveiligheidsnorm. Deze waterkering zijn in de Derde Toetsing voor het eerst getoetst. Het toetsbeeld langs de Maas in Limburg is dus nog sterk in ontwikkeling vanwege een achterstand in toetservaring. De betrokken waterbeheerders zullen met extra inspanning in de verlengde derde toetsing dit toetsbeeld verdiepen en maximaal completeren.

Procesevaluatie Derde toetsing

Vanwege het belang van de toetsing voor de waterveiligheid is gelijktijdig met de toetsrapportage tevens het toetsproces, waarin veel partijen een rol spelen, geëvalueerd. Het eindrapport daarvan is als annex II bij deze bijlage gevoegd. Uit de onafhankelijke evaluatie blijkt dat de Derde Toetsing aanzienlijk beter is verlopen dan de Tweede Toetsing. Belangrijke nieuwe lessen uit de evaluatie hebben met name betrekking op de goede inbedding van de toetsing in het primaire proces van de waterkeringbeheerders, het omgaan met verschil in opvattingen en verwachtingen over toezicht en de beschikbaarheid van capaciteit en externe expertise voor toetsing. Deze lessen zullen worden betrokken bij de inrichting van de verlengde Derde Toets en het toetsproces in de verdere toekomst.